Euroopa Liidu
Teataja

ET
L-seeria

2025/1179

16.6.2025

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2025/1179,

4. juuni 2025,

veetõhususe esikohale seadmise juhtpõhimõtete kohta

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

(1) Jätkusuutmatute veemajandustavade, reostuse ja kasvava nõudluse tõttu ei parane liidus vee kvaliteet ja kättesaadavus ega ka veeökosüsteemide seisund soovitud tempos. Seda suundumust süvendavad kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine. Veekasutuspiirangud mõjutavad üha enam ühiskonda ja majandust. Sellises olukorras muutub veetõhususe parandamine hädavajalikuks.

(2) Enamik liikmesriike peab veenappust kasvavaks probleemiks, mida on kinnitatud komisjoni aruandes nõukogule ja Euroopa Parlamendile, ([1]) milles antakse ülevaade Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ ([2]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/60/EÜ ([3]) rakendamisel tehtud edusammudest. Veenappust esineb ligikaudu 34 %-l liidu territooriumist ja see mõjutab ligikaudu 40 % liidu elanikkonnast vähemalt ühel hooajal aastas ([4]). Veenappuse põhjuseks on vee liigkasutus ja kliimamõjud ([5]). Euroopa Parlament kutsus üles võtma meetmeid nende küsimuste lahendamiseks ([6]).

(3) Põuad mõjutavad igal aastal keskmiselt 4 % liidu territooriumist. Globaalse keskmise temperatuuri 3 °C tõusu korral võib Lõuna- ja Edela-Euroopas jõgede suvine vooluhulk väheneda kuni 40 %. Viimastel aastakümnetel on põudade sagedus ja intensiivsus Euroopas suurenenud. Näiteks 2022. aasta ränk põud ja äärmuslik kuumus põhjustasid hinnanguliselt 40 miljardi euro suuruse majandusliku kahju, kusjuures suurim kahju registreeriti Itaalias, Hispaanias ja Prantsusmaal ([7]).

(4) Jätkuvad kliimamuutused eeldatavasti süvendavad probleemi veelgi, kuna põudade sagedus ja mõju suurenevad. Struktuurse liigtarbimise ja pikaajaliste põudade suurenenud riski koosmõju ohustab veega kindlustatust, joogiveevarustust, põllumajandust, siseveelaevandust, turismi ja energiavarustust ([8]). Veenappus eri sektorites ning kuumuse ja põua koosmõjust tingitud põllumajandustoodangu vähenemine kuuluvad Euroopas peamiste kliimamuutustest tulenevate riskide hulka ([9]).

([1]) Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ja üleujutuste direktiivi (2007/60/EÜ) rakendamise kohta. Kolmanda tsükli vesikondade majandamiskavad. Teise tsükli üleujutusriski maandamise kavad (COM(2025) 2 final).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta direktiiv 2007/60/EÜ üleujutusriski hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 6.11.2007, lk 27, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2007/60/oj).

([4]) Vt Euroopa Keskkonnaamet, Water scarcity conditions in Europe (veenappuse tingimused Euroopas), kättesaadav siin. Eeldatakse, et veevarude näitaja WEI+ väärtus üle 20 % viitab veenappusele.

([5]) Euroopa Keskkonnaamet, „Water Resources Across Europe“ (Veevarud Euroopas), 2021, kättesaadav siin.

([6]) Euroopa Parlamendi 7. mai 2025. aasta resolutsioon Euroopa veemajanduse kriisivalmiduse strateegia kohta (2024/2104(INI)).

([7]) „European Climate Risk Assessment“ (Euroopa kliimariskide hindamine), Euroopa Keskkonnaameti aruanne 01/2024, lk 209 koos täiendavate viidetega.

([8]) „European Climate Risk Assessment“ (Euroopa kliimariskide hindamine) (2024), 5. ja 11. peatükk, mis sisaldab muu hulgas lisateavet pikaajaliste põudade (sealhulgas nn megapõudade) eeldatava sagenemise kohta Euroopas.

([9]) Valitsustevaheline kliimamuutuste eksperdirühm, kuues hindamisaruanne, https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/.

(5) Ajavahemikul 2000–2022 vähenes aastane mageveevõtt 19 % (teatavate geograafiliste erinevustega), [10] kuid prognooside kohaselt peaks mageveevõtt elaniku kohta taas suurenema. See on tingitud järgmisest: i) kõige suurema tarbimisega sektorites, nagu energeetika ja põllumajandus, sealhulgas bioenergia, ei ole veetõhususe parandamisel tehtud piisavalt edusamme; ii) tööstuse ümberkujundamiseks ja digipöördeks on vaja rohkem magevett ning iii) halb majandamine, reostus ja kliimamuutused piiravad üha enam puhta magevee kättesaadavust sotsiaal-majanduslikuks otstarbeks. See mõjutab negatiivselt veeökosüsteemi kaitsmiseks hädavajalikke ökoloogilisi vooluhulki ning liidu majanduse konkurentsivõimet, sest majandus vajab puhast magevett sama palju, kui see vajab puhast energiat.

(6) Euroopa Keskpanga hinnangul võivad veenappus ja kuumastress mõjutada kuni 60 % ja üleujutused kuni 20 % järelejäänud krediidiriskidest euroalal [11]. Peale selle võib veega seotud kliimariskide suurenedes kasvada ka kindlustuslõhe, [12] mis raskendab veega seotud sündmuste, nagu põuad või üleujutused, järgset majanduse taastumist.

(7) Investeerimine veetõhususse aitab tagada piisava veevarustuse peamistele, liidu strateegilise autonoomia seisukohast kriitilise tähtsusega majandussektoritele ja võib seega suurendada konkurentsivõimet, nagu on tunnistatud puhta tööstuse kokkuleppes [13]. Lisaks loob veesäästupotentsiaali ärakasutamine ärivõimalusi ja aitab tarbijatel kulusid kokku hoida. Liidu tööstussektor on juba praegu veetehnoloogia arendamisel maailmas esirinnas.

(8) 2025. aastal avaldatud konkurentsivõime kompassis [14] kutsutakse liikmesriike üles tegelema kasvava veenappusega ning parandama selleks veevarude majandamise tavasid ja taristut, suurendama veetõhusust ja edendama kestlikku veekasutust. Ühisteatises ELi kriisivalmiduse strateegia kohta [15] rõhutatakse vajadust parandada liidus juurdepääsu elutähtsatele ressurssidele, nagu vesi, mis on vajalikud näiteks hädaolukordadele ja katastroofidele reageerimiseks.

(9) Vee- ja energiaressursside vastastikune sõltuvus on kriitilise tähtsusega tegur liidu vee- ja energiasüsteemide turvalisuse ja kerksuse tagamisel.

(10) Liidul on kohustus võtta meetmeid veetõhususe edendamiseks, mis tuleneb sellistest Euroopa ja rahvusvahelistest õigusnormidest nagu 17. märtsil 1992 Helsingis alla kirjutatud ÜRO piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsioon, 12. detsembril 2015 Pariisis alla kirjutatud Pariisi kokkuleppe artikkel 7 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119 [16] artikkel 5 ning ÜRO veemeetmete tegevuskava [17] raames võetud Euroopa Liidu kohustustest. Ka ÜRO kestliku arengu eesmärk nr 6.4 kohustab osalisi juba 2030. aastaks oluliselt suurendama veekasutuse tõhusust kõigis sektorites.

---

[10] Euroopa Keskkonnaamet (2024), Water abstraction by source and economic sector in Europe (veevõtt allikate ja majandussektorite kaupa Euroopas), kättesaadav aadressil https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and.

[11] Euroopa Keskpank, „Climate-related risks to financial stability“ (finantsstabiilsust mõjutavad kliimaga seotud riskid), joonis B.2.

[12] Euroopa Keskpank, „The Climate Insurance Protection Gap“ (kliimaga seotud kindlustuskaitse lõhe), EIOPA andmete põhjal, kättesaadav siin.

[13] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025) 85 final).

[14] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025) 30 final).

[15] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi kriisivalmiduse strateegia kohta (JOIN(2025) 130 final).

[16] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

[17] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7443-2023-INIT/en/pdf.

(11) Vastusena kliima- ja keskkonnaprobleemidele käivitati Euroopa roheleppega ([18]) kooskõlastatud strateegia, mille eesmärk on saavutada järjest kliimaneutraalsem, mürgivabam, ressursitõhusam ja konkurentsivõimelisem majandus, kus majanduskasv on ressursitarbimisest lahutatud.

(12) Liidu uues kliimamuutustega kohanemise strateegias, ([19]) Euroopa kliimariskide hindamise aruandes ja kliimariskide juhtimist käsitlevas teatises on antud ülevaade kliimariskide eri viisidel avalduvast mõjust ja vajadusest võtta meetmeid, kuna senine poliitika ja praeguseks võetud meetmed ei suuda kliimamuutuste tempoga sammu pidada. Veenappuse ja põudadega toimetulek on üks valdkondadest, kus tuleb tegutseda. Rõhutatakse, et magevee kättesaadavuse tagamine kestlikul viisil on kliimakerksuse seisukohast äärmiselt oluline.

(13) Veenappusel on väga tugev mõju mereökosüsteemide seisundile ning neist sõltuvate ranniku- ja saarekogukondade ühiskondliku ja majandustegevuse elujõulisusele. Seega on vaja, et mage- ja merevee majandamine toimuks integreeritult ja tõhusalt.

(14) Ringmajanduse tegevuskavas ([20]) on esitatud plaan, mille eesmärk on hoida ressursside, sealhulgas vee tarbimine planeedi võimaluste piires. Kooskõlas selle eesmärgiga võib vee ohutu taaskasutuse edendamine eri sektorites aidata kasutada ära majanduslikku potentsiaali veestressi all kannatavates piirkondades. Samuti võib see vähendada vajadust kulukate taristuprojektide, näiteks uute veehoidlate või magestusjaamade järele, mis omakorda tähendab pikaajalist kokkuhoidu, ettevõtjate suuremat vastupanuvõimet veepuuduse suhtes ning väiksemaid tegevusriske.

(15) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1781 ([21]) võimaldab kehtestada peaaegu kõigi füüsiliste toodete kategooriate puhul ökodisaininõuded, millele tooted peavad vastama, et parandada mitmesuguseid tooteaspekte, sealhulgas veekasutust ja veekasutuse tõhusust. Käesoleva soovituse elemendid aitavad kaasa selle määruse rakendamisele.

(16) Käesolevas soovituses esitatakse suunised elementide kohta, mida ei ole liidu veealastes õigusaktides, st Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2000/60/EÜ, (EL) 2020/2184, ([22]) (EL) 2024/3019 ([23]) ja (EL) 2024/1785 ([24]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2020/741 ([25]) terviklikult käsitletud.

(17) Veetõhususe edendamiseks on asjakohane määrata kindlaks põhimõtted ja soovitused, mis peaksid olema aluseks liidu ja liikmesriikide tulevastele meetmetele, et tagada veesäästupotentsiaali süstemaatilisem arvessevõtmine otsuste tegemisel ja vee vastutustundlikum kasutamine kõigis sektorites.

([18]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

([19]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM(2021) 82 final).

([20]) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1781, millega kehtestatakse kestlike toodete ökodisaininõuete sätestamise raamistik, muudetakse direktiivi (EL) 2020/1828 ja määrust (EL) 2023/1542 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/125/EÜ (ELT L, 2024/1781, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj).

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/2184 olmevee kvaliteedi kohta (ELT L 435, 23.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2020/2184/oj).

([23]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/3019 asulareovee puhastamise kohta (ELT L, 2024/3019, 12.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/3019/oj).

([24]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1785, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) ning nõukogu direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta (ELT L, 2024/1785, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1785/oj).

([25]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 2020. aasta määrus (EL) 2020/741, mis käsitleb vee taaskasutuse miinimumnõudeid (ELT L 177, 5.6.2020, lk 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/741/oj).

(18) Veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte eesmärk on tagada veetarbimise pikaajaline jätkusuutlikkus, pidades silmas, et looduslikud mageveevarud on piiratud ja vähenevad jätkuva globaalse soojenemise tõttu veelgi. Veetõhusust parandavad meetmed peaksid tuginema kulude-tulude, sealhulgas majanduslike, keskkonnaalaste ja ühiskondlike välismõjude analüüsile, ning võtma ühtlasi arvesse subsidiaarsust, proportsionaalsust, õiglust ja võrdsust.

(19) Selleks et kiirendada veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte kohaldamist ja edendada veetõhusate meetmete ulatuslikku kasutuselevõttu, on vaja kehtestada suunavad eesmärgid. Seepärast tuleks julgustada liikmesriike seadma oma eesmärgid veetõhususe parandamiseks, lähtudes oma riigi oludest.

(20) Veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte rakendamisel tuleks parimal viisil kasutada uusi tehnoloogialahendusi, nagu digitaalsed nutiarvestid ja andurid lekete, sealhulgas joogiveetaristu lekete avastamiseks ja haldamiseks, nagu on nõutud direktiivi (EL) 2020/2184 artikli 4 lõikes 3.

(21) Kui veetõhusust parandavaid meetmeid tuleb ressursside piiratuse tõttu võtta järk-järgult, tuleks alustada kõige rohkem vett tarbivatest või suurima veesäästupotentsiaaliga sektoritest ning enne teha kompromisside hindamine, eelkõige seoses strateegiliste sektoritega, lähtudes samal ajal veepoliitiliste lahenduste tähtsuse järjekorrast. Need sektorid on eri valglate ja põhjaveekihtide lõikes vältimatult erinevad.

(22) Veetõhusust parandavad meetmed tuleks lisada veemajanduskavade meetmeprogrammidesse. Need meetmed aitavad saavutada veesäästu ja soovitud edu veemajanduse kerksuse suunas ainult siis, kui need on osa terviklikust lähenemisviisist. Kaasnevate juhtimismeetmete ja majandushoobade kasutamisega saab hoida ära nn tagasilöögiefekti ning nii võib suurem veetõhusus viia veebilansi püsiva paranemiseni. Veetõhususe strateegiad peaksid alati olema kooskõlas riiklike kliimakohanemisstrateegiatega,

ESITAB JÄRGMISED SOOVITUSED:

Veetõhususe esikohale seadmise põhimõte

1) Liikmesriike kutsutakse üles järgima veemajandust mõjutavate riiklike meetmete vastuvõtmisel veetõhususe esikohale seadmise põhimõtet, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid kaalutlusi.

2) Veetõhususe esikohale seadmine tähendab, et enne täiendavate veeressursside kasutuselevõtmist võetakse kõik vajalikud meetmed veenõudluse vähendamiseks. Tähtsuse järjekorras esimesena tuleks vähendada tarbimist, millele järgnevad meetmed tõhususe suurendamiseks, reovee taaskasutamine ja viimasena veevarustuse laiendamine.

3) Veesäästupotentsiaali silmas pidades peaks EL seadma eesmärgiks parandada veetõhusust 2030. aastaks vähemalt 10 %. Liikmesriike kutsutakse üles seadma oma eesmärgid veetõhususe parandamiseks, lähtudes oma riigi oludest. Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega, et töötada veetõhususe eesmärkide seadmiseks välja ühine metoodika, võttes arvesse riikide, piirkondade ja sektorite vahelisi territoriaalseid ja muid erinevusi.

Veevarude tõhus majandamine

4) Liikmesriikidel soovitatakse kasutada lisas esitatud veemajandustavasid, mis lähtuvad eelkõige vesikonna veebilansist ning keskkonna ja sotsiaalmajanduslike veevajaduste usaldusväärsetest prognoosidest. Samuti peaksid need tavad tuginema kliimamuutuste mõju ja haavatavuse hindamisele, mis põhineb asjakohastel kliimamuutuste stsenaariumidel ning nende mõjul tsiviiljulgeolekule. Need tavad peaksid toetuma veevõtu tulemuslikele ja korrapärastele kontrollidele, kohandatavatele loamenetlustele, teadusuuringute ja innovatsiooni tugevale toetamisele ning tipptasemel digivahendite igakülgsele kasutamisele.

5) Liikmesriikidel soovitatakse edendada tõhusust veevarustusahela kõigil tasanditel, st vee talletamisel, transportimisel ja kasutamisel, nagu on kirjeldatud lisas, ning tagada vajalikud investeeringud.

6) Liikmesriikidel soovitatakse kohaldada veetõhususe esikohale seadmise põhimõtet võimaluse korral kõigis vett kasutavates sektorites, sealhulgas põllumajanduses, energeetikas, tööstuses, kaubanduses, ühisveevärgisektoris ja digimajanduses, ning kõigil veemajanduse planeerimise ja lubade andmise tasanditel.

Juhtimine

7) Liikmesriikidel soovitatakse tagada veemajanduse asjakohane juhtimine, milleks tuleks eelkõige kindlustada läbipaistvad, turvalised, kaasavad, õiglased ja prognoositavad veejaotusmehhanismid ning tagada kindlus nappuse korral eri kasutuskategooriate vahel kohaldatavate jaotusprioriteetide osas, kindlustades samal ajal haavatavate ja tõrjutud rühmade juurdepääsu taskukohasele joogi- ja sanitaarveele.

Koolitused ja teadlikkuse suurendamine

8) Liikmesriikidel soovitatakse investeerida oskustesse ja inimressurssidesse, et tagada tulemuslik ja tõhus veemajandus kõigil tasanditel.

9) Liikmesriikidel soovitatakse võtta meetmeid, et suurendada kodanike, kohalike omavalitsuste ja ettevõtjate teadlikkust veetõhususe esikohale seadmise põhimõttest. Selliseid meetmeid tuleks regulaarselt korrata.

Piiriülene koostöö ja rahvusvaheline mõõde

10) Liikmesriigid peaksid tagama, et kõigi valglate puhul tehakse veemajanduse kvantitatiivseid aspekte käsitlevat kõikehõlmavat piiriülest koostööd, sealhulgas direktiivis 2000/60/EÜ sätestatud mehhanismide ning asjakohaste rahvusvaheliste koostöömehhanismide ja organite kaudu.

11) Liikmesriikidel soovitatakse edendada veetõhususe esikohale seadmise põhimõtet ka rahvusvahelisel tasandil, nagu ÜRO koordineerimismehhanismi UN-Water, ÜRO Keskkonnaprogrammi, G7 ja G20, OECD, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC), ÜRO kõrbestumise tõkestamise konventsiooni (UNCCD), bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni raames, ning tugevdada koostööd finantseerimisasutustega, nagu Euroopa Investeerimispank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank ja Maailmapank, ning erasektoriga, et kaasata pikaajalisi investeeringuid veetõhususe parandamise algatustesse.

Brüssel, 4. juuni 2025

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Jessika ROSWALL

LISA

Peamised veetõhusust parandavad tavad veetõhususe esikohale seadmise juhtpõhimõtete rakendamiseks

1) **Veevarude parem kontroll**

Pidada olemasolevate suuniste ([1]) alusel täpset ja ajakohast veebilansi arvestust ning võtta selliseid veebilansse arvesse veetarbimist ja veesäästumeetmeid mõjutavate otsuste kavandamisel. Selleks tuleks kaaluda alljärgnevaid meetmeid.

1) Määrata iga valgla kõigis veekogudes veevõtt, veekadu ja vee juurdetulek ja teha nende pidevat seiret ning edendada veevõtu ja keskkonda juhitava vee digitaalset mõõtmist. Vee-ettevõtjad peaksid tegema veebilansi ja vee kvaliteedi muutusi käsitlevad dokumendid ja andmed üldsusele sagedasti kättesaadavaks.

2) Tagada ühisveevärgisektoris, et veetarbimist mõõdetakse iga hoone puhul eraldi ja kortermajades iga üksiku korteri puhul eraldi. Nutiarvestite kasutamist tuleks soodustada seal, kus on vaja reaalajas andmete esitamist, et saavutada tõhususe täiendav suurenemine ja muuta investeering tasuvaks.

3) Määrata igal valglal pinnaveekogude ökoloogiline vooluhulk, ([2]) võttes arvesse ka põhjaveekogumite veevajadust, et teha kindlaks suurim kestlik veevõtumaht, mis on ratsionaalse ja tõhusa veekasutuse eeltingimus. Suurima kestliku veevõtumahu puhul tuleks arvestada ka mittetarbivate kasutajate vajadustega ja asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetega. Riigipiire ületavate jõgede ökoloogilise vooluhulga määramiseks tuleks tegelda piiriülese koordineerimisega, et vältida konflikte, mis ei soodusta tõhusat lähenemisviisi veetarbimisele. Tagada ökoloogiliste vooluhulkade tulemuslik kohaldamine, võttes neid süstemaatiliselt arvesse veelubade andmise tingimustes.

4) Hinnata olemasolevate suuniste ([3]) alusel asjakohaselt soolase ja muu vee sissetungi ning selliste sõltuvate maismaaökosüsteemide ja nendega seotud veeökosüsteemide veevajadusi, mis on põhjaveekogumitega ühendatud. Rakendada vastutustundlikult põhjaveekihi juhitava uuesti täitmise meetodeid, ([4]) lähtudes terviklikust riskihindamisest.

5) Tagada pinna- ja põhjavee veevõtulubade puhul kliimamuutuste prognooside arvessevõtmine, et näha ette tulevasi muutusi veebilansis, arvestades ka prognooside ebakindlust, ning kohandada veelubasid korrapäraselt, et vältida liigset veevõttu ([5]). Tagada, et veevõtulubade andmise süsteem on piisavalt paindlik, võttes vajaduse korral arvesse ka märkimisväärseid hooajalisi erinevusi. Vältida põhjendamatult pikki lubade kehtivusaegu, et võimaldada nende paindlikku kohandamist veebilansi muutustest lähtuvalt. Rakendada asjakohast vee hinnastamist, et tagada vee tõhus kasutamine. Kehtestada piisavalt heidutavad karistused ebaseadusliku, registreerimata või loata veevõtu ja vee keskkonda juhtimise eest.

6) Tagada, et veemajanduskavad sisaldaksid veebilanssi ja neis kvantifitseeritaks veetarbimine sotsiaal-majanduslike tegevuste kaupa, et hõlbustada veetõhusust parandavate meetmete kavandamist hinnangulise järelejäänud veesäästupotentsiaali alusel. Integreerida põuariski juhtimise aspektid veemajanduskavadesse ja valmistuda pikaajalise põua ohuks.

7) Tagada, et tänu väiksemale veetarbimisele kaasneb suurema veetõhususega ka kerksus. Sel eesmärgil tuleks:

— kohaldada veevarustusteenuste puhul kulude katmise põhimõtet, et kõik veekasutajad ja vett kasutavad sektorid annaksid piisava panuse veevarustusteenuste kulude katmisse;

([1]) Vt veepoliitika raamdirektiivi ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 34 veebilansi kohta, kättesaadav siin.
([2]) Vt ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 31 ökoloogiliste vooluhulkade kohta, kättesaadav siin.
([3]) Vt ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 18 põhjavee seisundi ja suundumuste hindamise kohta, kättesaadav siin.
([4]) Vt ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 39 põhjaveekihi juhitava uuesti täitmise kohta, kättesaadav siin.
([5]) Vt ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 24 valglate majandamise ja kliimamuutuste kohta, kättesaadav siin.

— tagada, et veehinnapoliitika tagaks piisavad stiimulid veevarude tõhusamaks kasutamiseks, tuginedes direktiivi 2000/60/EÜ III lisas nõutud majandusanalüüsile ([6]);

— rakendada paremini ja laialdasemalt põhimõtet „saastaja maksab“ ja ettevaatuspõhimõtet, kaotada kahjulikud keskkonnatoetused ning tagada taskukohased, ausad ja õiglased hinnastamismehhanismid kõigile veekasutajatele.

Seda tehes võivad liikmesriigid arvesse võtta kulude katmise sotsiaalset, keskkonnaalast ja majanduslikku mõju ning asjaomase piirkonna või asjaomaste piirkondade geograafilisi ja kliimatingimusi.

Tagada veehinnapoliitika täielik läbipaistvus, eelkõige seoses tasumäärade, rahaliste vahendite kasutamise ja veevarude säilitamiseks võetavate meetmetega. Hea tava kohaselt tuleks seda kohaldada ka muudes sektorites peale joogiveevarustuse ja asulareovee puhastamise.

2) **Vee transportimise tõhusus**

Tõhustada veelekete ohjamist kui veevarustussüsteemide operatiivjuhtimise olulist osa ja seada prioriteediks investeeringud lekete kiireks kõrvaldamiseks, keskendudes veevarustuspiirkondadele, kus vajadus on kõige suurem, ning kasutades kõiki liidu rahastamisvõimalusi ja vahendeid.

3) **Vee talletamise tõhusus**

a) Seada esikohale looduslikud veesäilitusmeetmed ([7]) mullas, metsades, põhjavees ja märgaladel, kust aurustub vähem vett kui maapealsetest kunstlikest hoidlatest.

b) Korrapäraselt hooldada kunstlikke hoidlaid, sealhulgas eraldada rahalisi vahendeid setete regulaarseks eemaldamiseks ja lekete vältimiseks.

c) Optimeerida linnade veemajandust vihmavee kogumise ja muude looduslike veesäilitusviiside abil ning kiirendada meetmete rakendamist valinguveest tingitud ülevoolu vältimiseks ([8]).

4) **Veekasutuse tõhusus**

a) Edendada parimate olemasolevate tehnoloogialahenduste, tavade ja teenuste kasutuselevõttu, et tagada vee tõhus kasutamine kõigis sektorites, sealhulgas vee ringkasutuse edendamisega.

b) Edendada reovee taaskasutamist ka mujal kui niisutuses, sealhulgas tööstus-, energia- ja ühisveevärgisektoris, vältides samal ajal riske inimeste tervisele ja võttes arvesse valglale vähenenud tagasivoolu tõttu avalduvat keskkonnamõju.

5) **Hea juhtimistava**

a) Töötada välja läbipaistvad ja kaasava juhtimismehhanismiga veejaotuskavad, et tagada prognoositavus asjaomaste veekasutajate, sealhulgas mittetarbivate kasutajate jaoks, edendades samal ajal kestlikkust, õiglust ja inimõiguste austamist. Veejaotusmehhanismide kavandamisel tuleks arvesse võtta sektorite ja piirkondade veesäästupotentsiaali.

b) Töötada välja või säilitada konkreetseid sotsiaalpoliitikameetmeid, millest saavad kasu väikese sissetulekuga veekasutajad ja/või haavatavad/tõrjutud rühmad, et tagada kõigile juurdepääs veele ja sanitaarvõimalustele, nagu on nõutud direktiivis (EL) 2020/2184 ja direktiivis (EL) 2024/3019.

([6]) Vt ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 1 majanduse ja keskkonna kohta, kättesaadav siin.

([7]) Vt näiteks „A guide to support the selection, design and implementation of natural water retention measures in Europe, Capturing the multiple benefits of nature-based solutions“ (Juhend looduslike veesäilitusmeetmete valimise, kavandamise ja rakendamise toetamiseks Euroopas. Looduspõhiste lahenduste arvukate eeliste ärakasutamine), mis on kättesaadav siin; ühise rakendusstrateegia tehniline aruanne nr 82 looduslike veesäilitusmeetmete kohta, kättesaadav siin; Teadusuuringute Ühiskeskus „Nature-based solutions for agricultural water management“ (Looduspõhised lahendused põllumajandusliku veemajanduse jaoks), kättesaadav siin.

([8]) Kooskõlas direktiivi (EL) 2024/3019 artikliga 5.

6) **Koolitus ja teadlikkuse suurendamine**

a) Arendada oskusi ja koolitada veemajandusega tegelevaid asutusi ning vett kasutavate sektorite eest vastutavaid asutusi, et aidata neil rakendada veetõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja soodustada veetarbimise vähendamist.

b) Toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni, täiustada oskusi ja suurendada teadmisi tõhusa veemajanduse kõigi aspektide kohta vett kasutavates sektorites. Suurendada tarbijate teadlikkust vee säästmise tähtsusest ja luua neile samal ajal võimalused tegutseda kestlikumalt kohalikke tingimusi silmas pidades. See hõlmab ka veetarbimise ja veemajanduse läbipaistvuse tagamist tarbijate ja kodanike jaoks kooskõlas direktiivi (EL) 2020/2184 artikliga 17 ja direktiivi (EL) 2024/3019 artikliga 24.

c) Edendada tarbijate paremat teavitamist ning suurendada teadlikkust tarbekaupade ja teenuste veekasutuse jalajäljest selliste vahendite abil nagu ELi ökomärgis ja määruse (EL) 2024/1781 kohane digitaalne tootepass.

7) **Rahvusvaheline mõõde**

a) Võtta partnerriikidele tehnilise ja rahalise toetuse kavandamisel asjakohasel juhul arvesse käesoleva soovituse põhimõtteid ja eesmärke.

b) Tugevdada koostööd finantseerimisasutustega, nagu Euroopa Investeerimispank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank ning Maailmapank, samuti erasektoriga, et kaasata pikaajalisi investeeringuid veekasutuse tõhustamise algatustesse kooskõlas ELi strateegia „Global Gateway“ ([9]) eesmärkidega.

c) Jagada parimaid tavasid käesoleva soovituse põhimõtete ja eesmärkide rakendamisega ning toetada rahvusvahelises koostöös veesüsteemide kerksust ja veetõhusust.

([9]) Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispangale „Global Gateway“ (JOIN(2021) 30 final).